

Karnataka State Theory

Content Provided By
MadGuy Labs®

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು **ಗಂಧದ ನಾಡು**, **ಚಿನ್ನದ ಬೀಡು** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

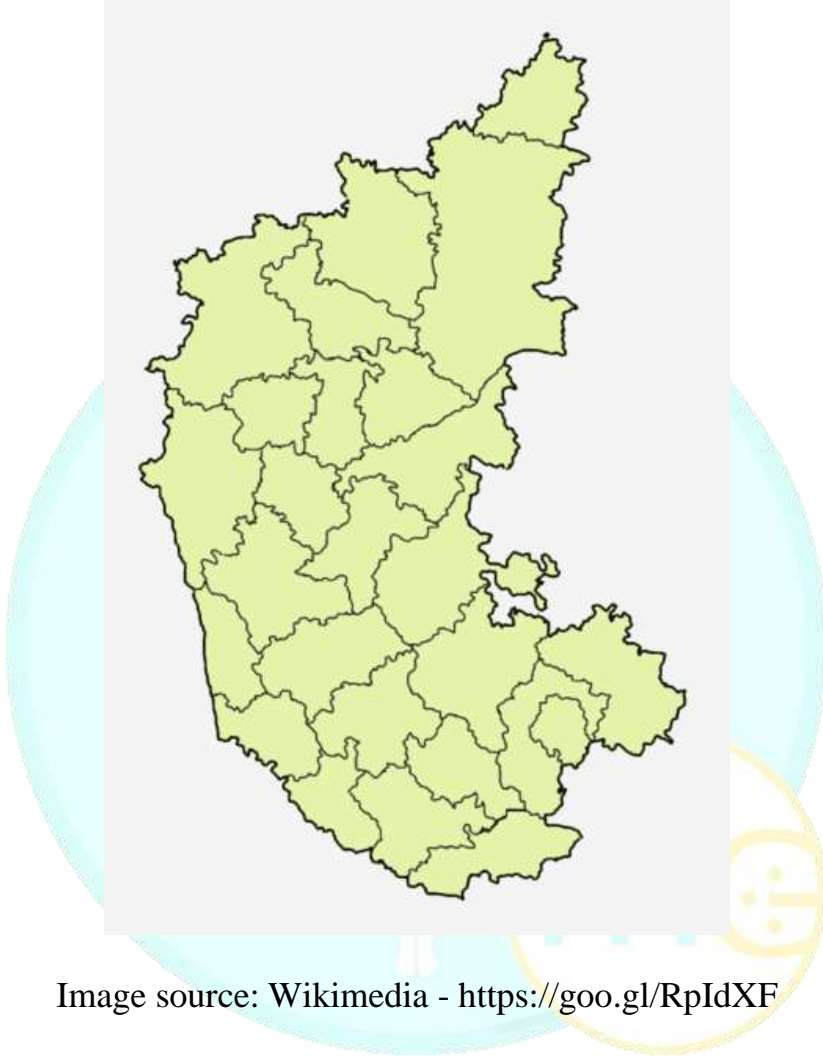

Image source: Wikimedia - <https://goo.gl/RpIdXF>

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಹಲವಾರು ರಾಜರುಗಳು ಆಳಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. **ಕದಂಬ ವಂಶ**ವು ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ವಂಶವಾಗಿದ್ದು ಅದರ ಸ್ಥಾಪಕನಾದಂತಹ "**ಮಯೂರ ವರ್ಮ**"ನು ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ರಾಜನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು "**ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ**" ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು, ನಂತರ 1973 ರ ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು "**ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ**ವನ್ನು" ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು 1,91,791 ಚದರ ಕಿ. ಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ಭಾರತದ 7 ನೇ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ- 6,11,30,704 ಆಗಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ 8 ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 30 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 177 ತಾಲೂಕುಗಳು, 747 ಹೋಬಳಿಗಳು, 347 ಪಟ್ಟಣ-ನಗರಗಳು ಹಾಗೂ 29340 ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇವೆ.

ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವು ಚಿಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ- ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಗುಲಬರ್ಗಾ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೋವಾ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡು ತೆಲಂಗಾಣಾ ಹಾಗೂ ಕೇರಳ.

"ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಾಶ್ಮೀರ" ಎಂದು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

13.2.2) ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಗೋಳ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಾನ

ಭಾರತದ 29 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದ್ದು, ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು 11-31 ಡಿಗ್ರಿ ಮತ್ತು 18-45 ಡಿಗ್ರಿ ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಶಗಳು ಹಾಗೂ 74-12 ಡಿಗ್ರಿ 78-40 ಡಿಗ್ರಿ, ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶಗಳ ನಡುವೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತರದ ತುದಿಯಾದ ಬೀದರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಔರಾದ್ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಾದ ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ 750 ಕಿ. ಮೀ. ವರೆಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು ಪಶ್ಚಿಮದಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ 400 ಕಿ.ಮೀ. ಅಗಲವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವಿದ್ದು, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಆಗ್ನೇಯಕ್ಕೆ ತಮಿಳುನಾಡು, ನೈರುತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇರಳ, ವಾಯುವ್ಯಕ್ಕೆ ಗೋವಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮೇರೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು 1,91,791 ಚದರ ಕಿ. ಮೀಟರ್ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು ಭಾರತದ ಏಳನೇ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ- 6,11,30,704 ಆಗಿದ್ದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ 8 ನೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 30 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 177 ತಾಲೂಕುಗಳು, 747 ಹೋಬಳಿಗಳು, 347 ಪಟ್ಟಣ-ನಗರಗಳು ಹಾಗೂ 27481 ಹಳ್ಳಿಗಳು ಇವೆ.

ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವು ಚಿಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ- ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ ಮತ್ತು ಗುಲಬರ್ಗಾ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ನೆರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೋವಾ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ ತಮಿಳುನಾಡು ಹಾಗೂ ಕೇರಳ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಭೂಪ್ರದೇಶ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ಒಟ್ಟು 19.05 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿವ್ವಳ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿ:- ನಿವ್ವಳ ಸಾಗುವಳಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಭೂಮಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನಪ್ಪ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿ ಇದೆ. ಅದು ತೀವ್ರ ನಾಗರಿಕರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ:- ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ- ರಾಯಚೂರು, ಬೀದರ್, ಗದಗ ಮುಂತಾದವು.

ಸಾಗುವಳಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ:- ಇದು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬದಲು ಇನ್ನಿತರೆ ಹಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೂಬಳಕೆ ಆಗುವದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳೆಂದರೆ- ರೈಲು ಮಾರ್ಗ, ರಸ್ತೆ, ವಸತಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಭೂಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

 # ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದ ಇತರೆ ಭೂಮಿ:- ಇವುಗಳೆಂದರೆ ಕಾಯಂ ಗೋಮಾಳ, ವೃಕ್ಷ ಮತ್ತು ತೋಪುಗಳು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವು ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ,

 # ಬೀಳು ಭೂಮಿ:- ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗದೆ ಇದ್ದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳು ಭೂಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಬೀಳು ಭೂಮಿಯು ಗುಲ್ಮಗರ್ಭ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಣ್ಣಿನ ವಿಧಗಳು

ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ತೆಳುವಾದ ಪದರವೇ ಮಣ್ಣು. ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಮಣ್ಣುಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:-

1. ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು
2. ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು
3. ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು
4. ಕರಾವಳಿಯ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು.

1) ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು:-

ಈ ಮಣ್ಣು ಗ್ರಾನೈಟ್, ನೀಸ್ ಶಿಲಾ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ರೂಪಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣು ಅಪೊಂದು ಫಲವತ್ತಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳೆಂದರೆ ರಾಗಿ, ನವಣೆ, ಸಜ್ಜೆ, ಜೋಳ, ನೆಲೆಗಡಲೆ, ತಂಬಾಕು. ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು - ತುಮಕೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ರಾಮನಗರ, ಕೋಲಾರ, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

2) ಕಪ್ಪು ಮಣ್ಣು:-

ಇದು ಬಸಲ್ಟ ಶಿಲೆಯ ಶಿಥಲಿಕರಣದಿಂದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೆಗ್ನೀಷಿಯಂ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಮತ್ತು ಕಬ್ಬಿಣದ ಆಕ್ಸೈಡ್‌ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳೆಂದರೆ- ಹತ್ತಿ, ಜೋಳ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕಬ್ಬು, ಈರುಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದವು. ಈ ಮಣ್ಣು ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

3) ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು:-

ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡಂಬಿ, ಕಾಫಿ, ಚಹಾ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ತೆಂಗು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ- ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕೊಡಗು ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು.

4) ಕರಾವಳಿಯ ಮೆಕ್ಕಲು ಮಣ್ಣು:-

ನದಿ, ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣ್ಣು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಣ್ಣು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮಣ್ಣುಗಳು ಭತ್ತ, ಗೋಡಂಬಿ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳು. ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮಣ್ಣು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

13.3.3) ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಜನರ ಒಟ್ಟು ಸಮೂಹವನ್ನು 'ಜನಸಂಖ್ಯೆ' ಎನ್ನುವರು.

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕವು 6,11,30,704 ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆ - 3,10,57,742 ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆ - 3,00,72,662 ಆಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೊಡಗು ಕಡೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಜನಸಾಂದ್ರತೆ :-

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ 319 ಆಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅಧಿಕ ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯು(135) ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಲಿಂಗಾನುಪಾತ :-

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಲಿಂಗಾನುಪಾತ 973 ಆಗಿದೆ.

ಉಡುಪಿ, ಕೊಡಗು, ದ.ಕನ್ನಡ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಪರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳೆಯರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ.

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ 1093 ಸ್ತ್ರೀಯರಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಪುರುಷರಿಗೆ 908 ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ :-

2011 ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ. 75.6 ಆಗಿದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಶೇ. 88.6% ರಷ್ಟು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ನಂತರ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯು (88.5%) ರಷ್ಟು ಹೊಂದಿದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಯಾದಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು (52.4%) ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಸಾಕ್ಷರತೆಯುಳ್ಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಪುರಪರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇ. 82.9% ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು ಶೇ. 68.2% ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

13.4.4) ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾತಗಳು

ಜಲಪಾತಗಳು

ಅಣಶಿ ಜಲಪಾತ

ಅಣಶಿ ಜಲಪಾತವು ಅಣಶಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ಜಲಪಾತ. ಈ ಜಲಪಾತವು ಸುಮಾರು 150 ಅಡಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾರವಾರ - ದಾಂಡೇಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರವಾರದಿಂದ ಸುಮಾರು 32 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಮಳೆಗಾಲದ ಜಲಪಾತವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕದ್ರಾ ಆಣೆಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 8 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಅಚಕನ್ಯ ಜಲಪಾತ

ಅಚಕನ್ಯ ಜಲಪಾತವು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಬುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೊಸನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ 10 ಕಿ.ಮೀ ಗಳ ನಂತರ ಸಿಗುವ ಅರಳಸುಳಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ

ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ ಅಥವಾ ಲುಪಿಂಗ್ವನ್ ಜಲಪಾತ ಅಘನಾಶಿನಿ ನದಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಜಲಪಾತ. ಇದರ ಎತ್ತರ ಸುಮಾರು 116 ಮೀಟರ್. ಈ ಜಲಪಾತವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಸಿಯಿಂದ 30 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. 1845 ರಲ್ಲಿ ಈ ಜಲಪಾತವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿದ ಅಧಿಕಾರಿ ಜಿ.ಡಿ. ಲುಪಿಂಗ್ವನ್ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಲಪಾತವು ನೀರು ಬೀಳುವಾಗ ಮಾಡುವ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯರು ಇದನ್ನು “ಕೆಪ್ಪ ಜೋಗ “ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಆಲೇಖಾನ್ ಜಲಪಾತ

ಆಲೇಖಾನ್ ಜಲಪಾತವು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಲೇಖಾನ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ ನಿಂದ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸುಂದರ ಜಲಪಾತವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 40 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿರುವ ಇದು ಚಾಮುಡಿ ಘಾಟ್ ದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಹಾರದಿಂದ ಚಾಮುಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಯಮಾರುತ ಅತಿಥಿಗೃಹದ ನಂತರ ಆಲೇಖಾನ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ ಬಳಿ ಎಡಗಡೆ ಇರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಸ್ಸು ತಂಗುದಾಣದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕಪಿಲ ಜಲಪಾತ

ಕಪಿಲ ಜಲಪಾತವು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹನುಮಸಾಗರದಿಂದ ಸುಮಾರು 8 ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಇರುವ ಕಬ್ಬರಗಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಸುಮಾರು 3 ಕಿ.ಮೀ ದೂರವಿದೆ. ನಂತರ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ 1.5 ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿ ಜಲಪಾತವನ್ನು ತಲುಪಬಹುದು.

ಕಲ್ಲತ್ತಿಗಿರಿ ಜಲಪಾತ

ಕಲ್ಲತ್ತಿಗಿರಿ ಜಲಪಾತವು ಬೀರೂರು ಹತ್ತಿರದ ಲಿಂಗದಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸುಮಾರು 10 ಕಿ.ಮೀ ಮೊದಲು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಿಂದ 1 ಕಿ.ಮೀ ಒಳಗಡೆ ಚಲಿಸಿದರೆ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಜಲಪಾತವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಿ ಅತಿಥಿ

ಗೃಹದ ಪಡಸಾಲೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಳ. ಜಲಪಾತವು ಸುಮಾರು 300 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ.

ಕೂಡ್ಲುತೀರ್ಥ ಜಲಪಾತ

ಕೂಡ್ಲುತೀರ್ಥ ಜಲಪಾತ ಹೆಬ್ಬಿಯಿಂದ 20 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಸೀತಾ ನದಿಯ ಉಗಮ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ 4 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. 4 ಕಿ.ಮೀ ಚಾರಣದ ನಂತರ ರಮ್ಯ ಮನೋಹರ ಜಲಪಾತವು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಚಾರಣದ ಮಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹಸುರಿನ ಪರಿಸರವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಜಲಪಾತವನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವವರು ಉಡುಪಿ ಅಥವಾ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಬಹುದು.

ಕೆಸವೆ ಜಲಪಾತ

ಕೆಸವೆ ಜಲಪಾತವು ಸುಮಾರು 30 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದೆ. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೆಸವೆ ಗ್ರಾಮದ ಬಳಿ ಬರುತ್ತದೆ.

ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ

ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎರಡನೇ ದೊಡ್ಡ ಜಲಪಾತವಾಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೋಕಾಕದಿಂದ 6 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಜಲಪಾತವು ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತವು ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶದ ನಯಾಗಾರ ಜಲಪಾತವನ್ನು ಹೋಲುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಭಾರತದ ನಯಾಗಾರ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 180 ಅಡಿಯಿಂದ ದುಮುಕುವ ನೀರು ಇಲ್ಲಿ ನಯನ ಮನೋಹರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಜೂನ್ ಆರಂಭದಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್ ವರೆಗೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗೊಡಚಿನಮಲ್ಲಿ ಜಲಪಾತ

ಗೊಡಚಿನಮಲ್ಲಿ ಜಲಪಾತವು ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತದಿಂದ ಸುಮಾರು 19 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಗೋಕಾಕ್ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ 8 ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿ ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ ನೋಡಿದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಸುಮಾರು 9 ಕಿ.ಮೀ ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಗೊಡಚಿನಮಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು 2 ಕಿ.ಮೀ ದೂರ ಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಜಲಪಾತವನ್ನು ತಲುಪಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಚುಂಚಿ ಜಲಪಾತ

ಚುಂಚಿ ಜಲಪಾತ ಅರ್ಕಾವತಿ ನದಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ಸುಂದರ ಜಲಪಾತ. ಇದು ಸುಮಾರು 70 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಕನಕಪುರದಿಂದ ಮೇಕೆದಾಟು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆಯಿಂದ 5 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಬರ್ಕಣ ಜಲಪಾತ

ಬರ್ಕಣ ಜಲಪಾತ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಗುಂಬೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಸೀತಾ ನದಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 850 ಅಡಿಗಳಾಗಿದೆ.

ಬೆಣ್ಣೆಹೊಳೆ ಜಲಪಾತ

ನದಿ : ಅಘನಾಶಿನಿ

ಜಲಪಾತದ ಎತ್ತರ : 200 ಅಡಿ

ಸ್ಥಳ : ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿರಸಿ ತಾಲ್ಲೂಕು

ದೂರ : ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 440 ಕಿ.ಮೀ ಶಿರಸಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 26 ಕಿ.ಮೀ.

ಸಮೀಪದ ಪಟ್ಟಣಗಳು : ಶಿರಸಿ

ಸಮೀಪದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳು : ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ, ಶಿರಸಿ, ಮಾರಿಕಾಂಬೆ ದೇವಾಲಯ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಬನವಾಸಿ

ಮಗೆಬೈಲ್ ಜಲಪಾತ

ಮಗೆಬೈಲ್ ಜಲಪಾತ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಿಗ್ಗ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿ ಹತ್ತಿರ ಈ ಜಲಪಾತವಿದೆ.

ಮಲ್ಲಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತವು ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 25 ಕಿ.ಮಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಸಿರಿಮನೆ ಜಲಪಾತ

ಸಿರಿಮನೆ ಜಲಪಾತವು ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಪುಟ್ಟ ಜಲಪಾತವಾದರೂ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಅತಿ ಸುಂದರ ಶೃಂಗೇರಿ ಬಳಿಯ ಕಿಗ್ಗ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಬಹುದು.

13.5.5) ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾತಗಳು

ಮಾಣಿಕ್ಯಧಾರಾ ಜಲಪಾತ

ಮಾಣಿಕ್ಯಧಾರಾ ಜಲಪಾತ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಪೀಠ ಅಥವಾ ಬಾಬಾಬುಡನ್ ಗಿರಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು 3 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಒಂದು

ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿವು ಸುಮಾರು 100 ಅಡಿಗಳಿಗೂ ಮೀರಿದ ಜಲಪಾತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಮಣಿಗಳಂತೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ನಗರದಿಂದ ಸುಮಾರು 40 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಮುತ್ಯಾಲಮಡುವು ಜಲಪಾತ

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆನೇಕಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕು ಕೇಂದ್ರದಿಂದ 5 ಕಿ.ಮೀ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ 40 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ಯಾಲಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಜಲಪಾತವಿದೆ ಹಾಗೂ ಇದು ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಮುತ್ಯಾಲಮಡುವಿನ ಹೆಸರು, ತೆಲಗು ಭಾಷೆಯ ಮುತ್ಯಾಲ- ಮುತ್ತುಗಳು (Pearl) ಹಾಗೂ ಮಡುವು – ಮಡು (Valley) ಪದಗಳಿಂದ ಉಗಮವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ ನೀರು ಮುತ್ತಿನ ಹನಿಗಳಂತೆ ಮಡುವಿನೊಳಗೆ ಧುಮುಕುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಲಾಲ್ಗುಳಿ ಜಲಪಾತ

ಲಾಲ್ಗುಳಿ ಜಲಪಾತ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಲ್ಲಾಪುರದಿಂದ 13 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾಳಿ ನದಿಗೆ ಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿಯ ಬಳಿ ಆಣೆಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮೊದಲು ಇದು ನಿತ್ಯ ಜಲಧಾರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆಣೆಕಟ್ಟೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇದಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರು ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಜಲಪಾತವು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳು ನೋಡಲು ಸಿಗಬಹುದು.

ಶಾಂತಿ ಜಲಪಾತ

ಶಾಂತಿ ಜಲಪಾತ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಿರಿಧಾಮ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು 2 ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತವು ಸುಮಾರು 10 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು, 2 ನೇ ಹಂತವು ಸುಮಾರು 50-60 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಲುಪಬಹುದು. ಆದರೆ 2 ಹಂತವು ನೇರವಾಗಿ ಕಣಿವೆಗೆ ಧುಮುಕುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಜಲಪಾತವು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿಯಿಂದ ರುಡ್ ಪಾಯಿಂಟ್ ಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಇದು ಭದ್ರಾನದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಶಿವನಸಮುದ್ರ ಜಲಪಾತ

ಶಿವನಸಮುದ್ರ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಊರು. ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಊರಿನ ಬಳಿ ನದಿಯು ಎರಡು ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಗಗನಚುಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಭರಚುಕ್ಕಿ ಎಂಬ ಜಲಪಾತಗಳನ್ನು

ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ 1902 ರಲ್ಲಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಒಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇಡೀ ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರ. ಇದು ಈ ಶಿಂಷಾ ಜಲ ವಿದ್ಯುದಾಗರದ ಬಳಿಯಿರುವ ಗಗನಚುಕ್ಕಿ ಹರಿವು ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಎತ್ತರ ಹಾಗೂ ರಭಸ ಹೆಚ್ಚು. ಮಧ್ಯರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಬಳಿಯಿರುವ ಭರಚುಕ್ಕಿ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ನದಿಯ ಹರಿವು ವಿಶಾಲ. ಬೆಂಗಳೂರು – ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಗನಚುಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಲುಪುವುದು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಭರಚುಕ್ಕಿ ತಲುಪಲು ಸ್ವಂತ ವಾಹನವೇ ಬೇಕು. ನೀರಿನ ಅಭಸ ಎರಡೂ ಕಡೆ ತೀವ್ರ ಕಣಿವೆ ಕೊಳ್ಳೆ ಪ್ರದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಜಲಪಾತಗಳ ತಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವುದು ಕಠಿಣ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಾತೋಡಿ ಜಲಪಾತ

ಸಾತೋಡಿ ಜಲಪಾತ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಲ್ಲಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಜಲಪಾತ. ಇದು ಶಿರಸಿಯಿಂದ 32 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಹಲವಾರು ರೈರಿಗಳಿಂದ ಸೇರಿದ ನೀರು ಸುಮಾರು 15 ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕೊಡಸಳ್ಳಿ ಜಲಾಶಯದ ಮೂಲಕ ಕಾಳಿ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಹೊಗೆನಕಲ್ ಜಲಪಾತ

ಹೊಗೆನಕಲ್ ಜಲಪಾತ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 180 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಭಾರತದ ನಯಾಗರ ಜಲಪಾತವೆಂದೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸುವ ನೀರು ಹೊಗೆಯಂತೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಗೆನಕಲ್ ಎಂದು ನಾಮಕರಣವಾಯಿತು.

ಜೋಗ ಜಲಪಾತ

ಜೋಗ ಜಲಪಾತ ಅಥವಾ ಗೇರುಸೊಪ್ಪ ಜಲಪಾತ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಲಪಾತಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಇದು ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತ. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡು ಹಾಗೂ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಜೋಗ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 292 ಮೀ. ಎತ್ತರದಿಂದ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಾ ಶರಾವತಿ ನದಿಯು ನಾಲ್ಕು ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ. ವೈಭವದಿಂದ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಧುಮುಕುವ ರಾಜ ಜೋರಾಗಿ ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಹಲವಾರು ಭಾರಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಾ ಧುಮುಕುವ ರೋರರ್, ಬಳಕುತ್ತಾ ಜಾರುವ ರಾಣಿ ಮತ್ತು ರಭಸದಿಂದ ಹಲವಾರು ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮುತ್ತ ನುಗ್ಗುವ ರಾಕೆಟ್ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಲಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯ ರೂಪ ತೊಡುವ ಈ ಜಲಪಾತ ಬಿಳಿ ಮೋಡಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಣ್ಣಾಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತಾ ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆಯುವುದು.

ಶರಾವತಿ ನದಿಯ ಈ ಜಲಪಾತ, ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಗಡಿ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ಈ ಜಲಪಾತ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಾಳಗುಪ್ಪ ರೈಲು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ 16 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಜಲಪಾತ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಿಂದ 100 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲೂ, ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ 56 ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶರಾವತಿ ನದಿ 252.7 ಮೀ (829 ಅಡಿ) ಆಳದ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ಧುಮುಕುತ್ತದೆ ಈಗ ಜಲಪಾತದ ಎದುರಿಗೆ, ನದಿ ಭೋರ್ಗರೆದು ಸಾಗುವ ಸುಂದರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಬಂಗಲೆ, ಉಪಹಾರ ಗೃಹ ಮತ್ತು ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ ಇವೆ ಅಕ್ಟೋಬರಿನಿಂದ ಫೆಬ್ರವರಿಯವರೆಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಪ್ರವಾಸಿಗಳು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಮನೋಹರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವರು.ಅ

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಜೋಗ ಜಲಪಾತದ ಬಳಿ ಇರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ 1930 ರ ದಶಕದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯ ಶುರುವಾಯಿತು. ಫೆಬ್ರವರಿ 21, 1949 ರಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾಟನೆಯಾದ ಈ ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಥಾವರ 120 ಮೆಗಾವ್ಯಾಟ್ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

13.6.6) ಕರ್ನಾಟಕದ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಒಂದು ದೇಶ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಅಪಾರವಾದ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ:-

1. ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು

- ಚಿನ್ನ
- ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್
- ಸುಣ್ಣಕಲ್ಲು
- ತಾಮ್ರ
- ಬಾಕ್ಸೈಟ್
- ಕ್ರೋಮೈಟ್

- ಕಲ್ನಾರು
- ಅಬುಕ
- ಗ್ರಾನೈಟ್

ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು:-

ಕರ್ನಾಟಕವು ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಮ್ಯಾಗ್ನಟೈಟ್ ಮತ್ತು ಹೆಮಾಟೈಟ್ ವರ್ಗದ ಅಪಾರವಾದ ನಿಕ್ಷೇಪ ಹೊಂದಿದೆ.

ಭಾರತದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 75 ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನ ಗಣಿಗಳಿವೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದರ್ಜೆಯ ಮ್ಯಾಗ್ನಟೈಟ್ ನ ಪಾಲು ಶೇ.63 ರಷ್ಟಿದೆ.ಉಳಿದಿದ್ದು ಹೆಮಟೈಟ್ ದರ್ಜೆಯದಾಗಿದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿಯು ಅಪಾರವಾದ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್:-

ಇದನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಲೋಹವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿನ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರಿಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವರು. ಜೊತೆಗೆ ರಾಸಾಯನಿಕ, ವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಕೆ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ಯಾಲಿಕೋ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಹಾಗೂ ಬಣ್ಣಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವರಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಖನಿಜ' ಎನ್ನುವರು.

ಕರ್ನಾಟಕವು ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.

ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊಂಡೂರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಶೇ. 90 ರಷ್ಟು ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಉತ್ಪಾದಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಬಾಕ್ಸೈಟ್ :-

ಇದನ್ನು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಲೋಹವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಲು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಜೊತೆಗೆ ಸಿಮೆಂಟ್, ಉಕ್ಕು, ವಿದ್ಯುತ್ ತಂತಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಬಾಕ್ಸೈಟ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಚಿನ್ನ :-

ಕರ್ನಾಟಕವು ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು "**ಚಿನ್ನದ ನಾಡು**" ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು 1880 ರಲ್ಲಿ ಜಾನ್ ಟೇಲರ್ ಎಂಬುವವನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರ ಹೀಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ಇದು 1885 ರಲ್ಲಿ '**ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್**' ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಕೋಲಾರದ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಗಣಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ :- ನಂದಿದುರ್ಗ, ಉರಿಗಾಂ, ಚಾಂಪಿಯನ್ ರೀಫ್ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಗಣಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಚಾಂಪಿಯನ್ ರೀಫ್ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾದ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯಾಗಿದೆ(3217 ಮೀ).

ಪ್ರಸ್ತುತ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಟ್ಟಿ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಇತರೆ ಚಿನ್ನದ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳೆಂದರೆ - ತುಮಕೂರಿನ ಬೆಳ್ಳಾರ, ಶಿರಾ ಸಮೀಪದ ಅಜ್ಜನಹಳ್ಳಿ, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳುಗುಂದ, ಕಪ್ಪತಗುಡ್ಡ, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಂಪಿನಕೋಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು.

13.7.7) ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯವಸಾಯ

ವ್ಯವಸಾಯ

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಊಳುಮೆ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕೋಳಿ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಜೇನು ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ರೇಷ್ಮೆ, ಕೃಷಿಯು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ.

ವ್ಯವಸಾಯ ಮುಖ್ಯ ಜೀವನಾಧಾರಿತ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನಲುಬಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಸಾರಿಗೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವಿಮೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯವಸಾಯದ ವಿಧಗಳೆಂದರೆ-ಜೀವನಾಧಾರ ಬೇಸಾಯ, ಒಣ ಬೇಸಾಯ, ಮಿಶ್ರ ಬೇಸಾಯ, ಸ್ಥಳಾಂತರ ಬೇಸಾಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ನಡುತೋಟ ಬೇಸಾಯ.

ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು :- ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳೆಂದರೆ:-

1) **ಆಹಾರದ ಬೆಳೆಗಳು** : ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ರಾಗಿ.

2) **ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳು** : ಕಬ್ಬು, ಹತ್ತಿ, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಕಾಫಿ.

ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ- ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಮೈಸೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಮಂಡ್ಯ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಉಡುಪಿ ಮುಂತಾದವು.

ಜೋಳ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ ಬಿಜಾಪುರ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಬೀದರ್, ರಾಯಚೂರು, ಕೊಪ್ಪಳ, ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ರಾಗಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ತುಮಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ರಾಮನಗರ, ಹಾಸನ, ಮಂಡ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಬ್ಬು ಬೆಳೆಯುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೆಂದರೆ- ಬೆಳಗಾವಿ, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಮಂಡ್ಯ, ಮೈಸೂರು, ಬೀದರ್, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ದಾವಣಗೆರೆ ಮುಂತಾದವು.

ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ- ಹಾವೇರಿ, ಧಾರವಾಡ, ಗದಗ, ಗುಲಬರ್ಗಾ, ಮೈಸೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ ಮುಂತಾದವು.

ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹತ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ.

ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ- ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಹಾಸನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ರಾಯಚೂರು, ದಾವಣಗೆರೆ, ಗದಗ, ತುಮಕೂರು ಮುಂತಾದವು.

ಕಾಫಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದರೆ- ಕೊಡಗು, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಮುಂತಾದವು.

13.8.8) ಕರ್ನಾಟಕದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು

1) **ಬಾದಾಮಿ:** ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಾದಾಮಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ.

2) **ಐಹೊಳೆ:** ಭಾರತೀಯ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲು ಎನಿಸಿರುವ ಐಹೊಳೆ, ಮಲಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾದಾಮಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಐಹೊಳೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೇಂದ್ರ.

3) ಬೇಲೂರು: ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಹಳೇಬೀಡಿಗೆ ಮುನ್ನ ಬೇಲೂರು ಹೊಯ್ಸಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

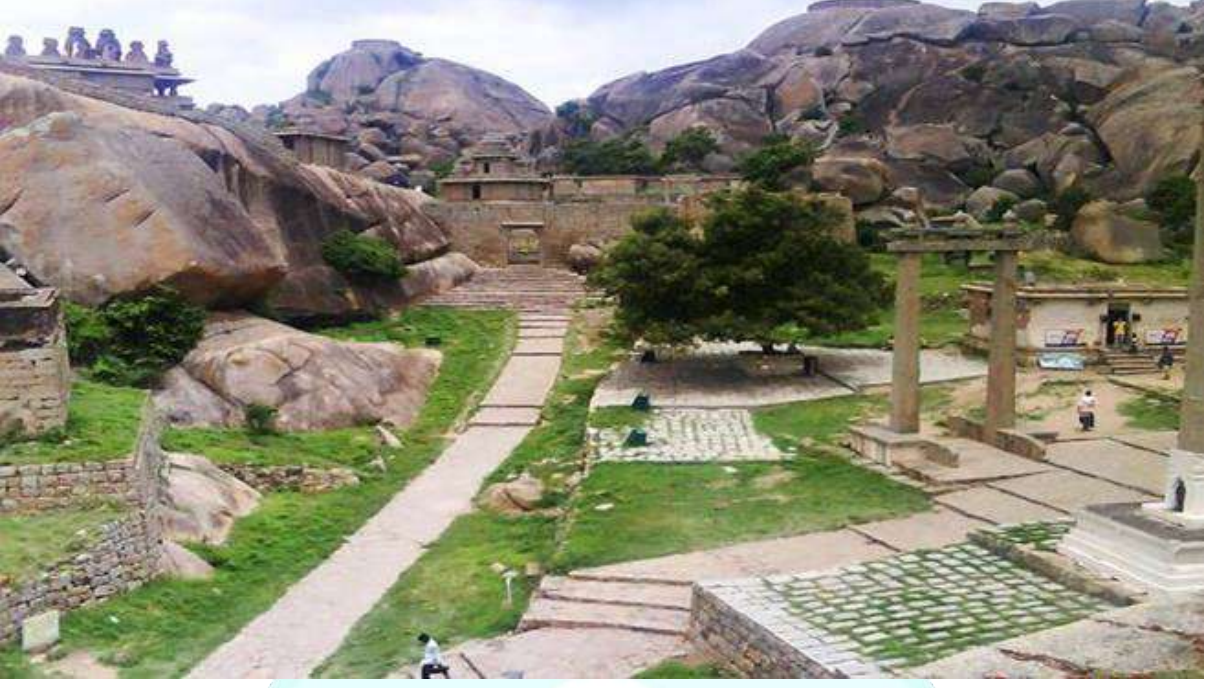

4) ಭೋಗನಂದೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ: ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಎಂದೊಡನೆ ಚೋಳರ ಕಾಲದ ನಂದಿಯ ಭೋಗನಂದೀಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

5) ಚಿತ್ರದುರ್ಗ: ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಮೌಲ್ಯವಿರುವ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಶೌರ್ಯ, ತ್ಯಾಗ, ಹಾಗೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೆರೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ ಅಥವಾ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವ, ಮದಕರಿ ನಾಯಕ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ.

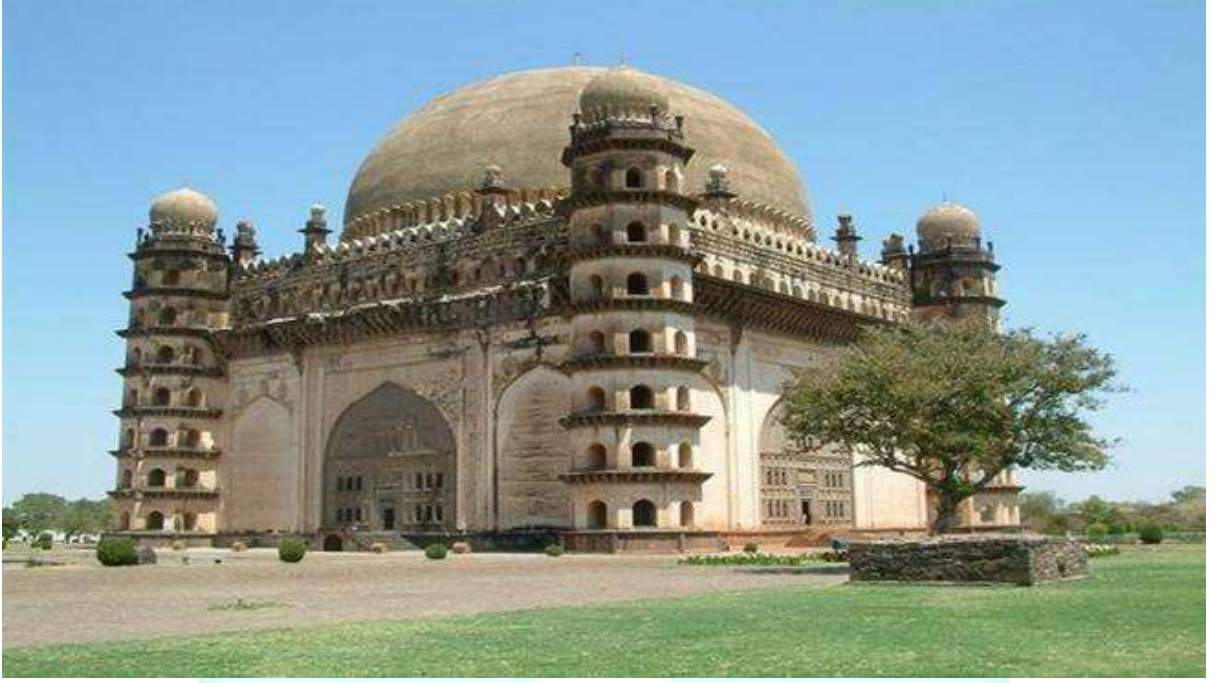
6) ಗಜೇಂದ್ರಗಡ ಕೋಟೆ: ಗಜೇಂದ್ರಗಡ ಕೋಟೆ ಗದಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

7) ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್: ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್ ಬಿಜಾಪುರದ ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಸ್ಮಾರಕ. ಇದನ್ನು ಮುಹಮ್ಮದ್ ಆದಿಲ್ ಷಾ, (1627-56) ತನ್ನ ಸಮಾಧಿ ಹಾಗೂ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು.

8) ಹಳೇಬೀಡು: ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೊಂದು ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿರುವ ಸ್ಥಳ. ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ.

9) ಹಂಪೆ: ಹಂಪೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಬಳಿ ಇರುವ ಈ ಊರು. ೧೩೩೬ರಿಂದ ೧೫೬೫ರವರೆಗೆ ಇದು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ ಆಗಿತ್ತು. ಹಂಪೆಯ ಮೊದಲನೆ ಹೆಸರು 'ಪಂಪಾ' ಎಂದಿತ್ತು.

10) ಕೆಳದಿ: ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಗರ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ೮ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮ. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಊರು ಸಾಂತರಸರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಪೊಂಬುಚ್ಚ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ಭುಜಬಲ ಪ್ರತಾಪ ಶಾಂತರಸನ ತೃಟಿತ ಶಾಸನವೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ.

11) ಕೋಲಾರ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ: ಬಂಗಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಪ್ರದೇಶ, ದಶಕದ ಹಿಂದೆ ಕೋಲಾರ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಲಾಗಿತ್ತು.

12) ಲಾಲ್ ಬಾಗ್: ಕೆಂಪು ತೋಟ ಅಥವಾ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಅಥವಾ ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಸಸ್ಯೋದ್ಯಾನ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಫಲ-ಪುಷ್ಪ-ಹಣ್ಣು-ಕಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ

ಸಸೋದ್ಯಾನ. ಈ ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಮೈಸೂರಿನ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಹೈದರಾಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದನು.

13) ಮಂಜ್ರಾಬಾದ್ ಕೋಟೆ: ಮಂಜ್ರಾಬಾದ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಪಲ್ಲದ ದೊರೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಜೈಲಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗಿತ್ತು. ಸಕಲೇಶಪುರದ ಹೊರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿರುವ ಮಂಜ್ರಾಬಾದ್ ಕೋಟೆ, ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವೂ ಹೌದು.

14) ಮಿರ್ಜಾನ್ ಕೋಟೆ: ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ಗೋಕರ್ಣದಿಂದ ಸುಮಾರು ೧೧ ಕಿಮೀ ದೂರ ಹಾಗೂ ಹೆದ್ದಾರಿಯಿಂದ ೦.೫ ಕಿಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಿರ್ಜಾನ್ ಇದೆ. ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾದ ಉತ್ತಮ ಕೋಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿರ್ಜಾನ್ ಕೋಟೆಯೂ ಒಂದು.

15) ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ: ಅಂಬಾ ವಿಲಾಸ್ ಅರಮನೆ ಮೈಸೂರು ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರಮನೆ.

16) ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು: ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವಾಲಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

17) ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ: ಏಷ್ಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಎತ್ತರದ(57 ಅಡಿ) ಮತ್ತು ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಏಕಶಿಲಾ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗೊಮ್ಮಟನ ಶಿಲೆಯಿರುವ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ.

18) ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸೌಧ: ಮದ್ದೂರಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿ 1938 ರಲ್ಲಿ ಧ್ವಜ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಯಿತು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನ

ನಡೆಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸೌಧ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.

ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸೌಧ: ಮದ್ದೂರಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಪುರದಲ್ಲಿ 1938 ರಲ್ಲಿ ಧ್ವಜ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆಯಿತು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸೌಧ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.

19) ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ: ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಪಟ್ಟಣ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಊರಾಗಿದೆ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಹಾಗೂ ಹೈದರಾಲಿ ಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಮೈಸೂರು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು.

20) ಟಿಪ್ಪು ಅರಮನೆ: ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೋಟೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ 1791ರಲ್ಲಿ ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿ ಖಾನ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರ ಹಾಗೂ ಗಾರೆಗಳಿಗಿಳಿಸಿದ ಈ ಅರಮನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ತದನಂತರ ೧೭೯೧ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು.

21) ಬೆಂಗಳೂರು ಕೋಟೆ: ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾಮಂತ ರಾಜ ಕೆಂಪೇಗೌಡರು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 1537ರಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಆಧುನಿಕ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದರು. ನಂತರ 1761 ರಲ್ಲಿ ಹೈದರ್ ಅಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಕೋಟೆಯ ಬದಲಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ